Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (осми състав)

18 януари 2017 година[1]

„Преюдициално запитване — Данъчни въпроси — Обща система на данъка върху добавената стойност — Облагаеми сделки — Понятие за доставка на услуги, извършвана възмездно — Заплащане на такси в полза на организации за колективно управление на авторски и сродни права на основание на справедливото обезщетение — Изключване“

По дело C-37/16

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Naczelny Sąd Administracyjny (Върховен административен съд, Полша) с акт от 12 октомври 2015 г., постъпил в Съда на 22 януари 2016 г., в рамките на производство по дело

Minister Finansów

срещу

Stowarzyszenie Artystów Wykonawców Utworów Muzycznych i Słowno-Muzycznych SAWP (SAWP),

в присъствието на:

Prokuratura Generalna,

Stowarzyszenie Zbiorowego Zarządzania Prawami Autorskimi Twórców Dzieł Naukowych i Technicznych Kopipol,

Stowarzyszenie Autorów i Wydawców Copyright Polska,

СЪДЪТ (осми състав),

състоящ се от: M. Vilaras, председател на състава, J. Malenovský (докладчик) и M. Safjan, съдии,

генерален адвокат: M. Wathelet,

секретар: M. A. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

— за Stowarzyszenie Artystów Wykonawców Utworów Muzycznych i Słowno-Muzycznych SAWP (SAWP), от A. Załęska, данъчен консултант,

1 — Език на производството: полски.

— за Stowarzyszenie Zbiorowego Zarządzania Prawami Autorskimi Twórców Dzieł Naukowych i Technicznych Kopipol, от M. Poniewski, в качеството на представител,

— за Stowarzyszenie Autorów i Wydawców Copyright Polska, от T. Michalik, данъчен консултант,

— за полското правителство, от B. Majczyna, в качеството на представител,

— за гръцкото правителство, от A. Magrippi и S. Charitaki, в качеството на представители,

— за Европейската комисия, от L. Lozano Palacios и M. Owsiany-Hornung, в качеството на представители,

предвид решението, взето след изслушване на генералния адвокат, делото да бъде разгледано без представяне на заключение,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на Директива 2006/112/ЕО на Съвета от 28 ноември 2006 година относно общата система на данъка върху добавената стойност (ОВ L 347, 2006 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 9, том 3, стр. 7), изменена с Директива 2010/45/ЕС на Съвета от 13 юли 2010 г. (ОВ L 189, 2010 г., стр. 1) (наричана по-нататък „Директивата за ДДС“).

2 Запитването е отправено в рамките на правен спор между Minister Finansów (министър на финансите, Полша) и Stowarzyszenie Artystów Wykonawców Utworów Muzycznych i Słowno-Muzycznych SAWP (SAWP) [сдружение на артистите изпълнители на музикални произведения със или без текст (SAWP), установено във Варшава (Полша)] по повод облагането с данък върху добавената стойност (наричан по-нататък „ДДС“) на таксата върху устройствата за записване и възпроизвеждане на защитени с авторски права произведения или обекти на сродните права и върху носителите, предназначени за записване на тези произведения или обекти.

Правна уредба

Правото на Съюза

Директивата за ДДС

3 Директивата за ДДС предвижда в член 2, параграф 1, буква в):

„Следните сделки подлежат на облагане с ДДС:

[…]

в) доставката на услуги, извършвана възмездно на територията на държава членка от данъчнозадължено лице, действащо в това си качество“.

4 Член 24, параграф 1 от Директивата за ДДС гласи следното:

„Доставка на услуги“ означава всяка сделка, която не представлява доставка на стоки“.

5 Съгласно член 25 от Директивата за ДДС:

„Доставката на услуги, наред с другото, може да включва една от следните сделки:

а) прехвърляне на права върху нематериална вещ, независимо дали при това се оформя документ за собственост;

б) поемане на задължението за въздържане от действие или за толериране на действие или състояние;

в) извършването на услуги съгласно поръчка, направена от публичноправен орган или от негово име или на основание на закон“.

6 Член 220, параграф 1 от Директивата за ДДС гласи:

„Всяко данъчнозадължено лице осигурява издаването на фактура или от самия него, или от негов клиент, или от негово име и за негова сметка от трето лице по отношение на изброените по-долу:

1) доставки на стоки и услуги, които той е извършил на друго данъчнозадължено лице или на данъчно незадължено юридическо лице;

[…]“.

Директива 2001/29/ЕО

7 Директива 2001/29/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 22 май 2001 година относно хармонизацията на някои аспекти на авторското право и сродните му права в информационното общество (ОВ L 167, 2001 г., стр. 10; Специално издание на български език, 2007 г., глава 17, том 1, стр. 230) предвижда в член 2:

„Държавите членки предвиждат изключителното право да разрешават или забраняват пряко или непряко, временно или постоянно възпроизвеждане по какъвто и да е начин и под каквато и да е форма, изцяло или частично:

а) на авторите — за техните произведения;

б) за артистите изпълнители — на фиксирането на техните изпълнения;

в) на продуцентите на звукозаписи — за техните звукозаписи;

г) за продуцентите — на първото фиксиране на филми, по отношение на оригинала и копията на техните филми;

д) за радио- и телевизионните организации — за фиксирането на техните излъчвания, независимо дали тези излъчвания са предавани по жичен път или по въздуха, включително чрез кабел или спътник“.

8 Член 5, параграф 2 от Директива 2001/29/ЕО гласи:

„Държавите членки могат да предвидят изключения или ограничения от правото на възпроизвеждане, предвидено в член 2, в следните случаи:

[…]

б) по отношение на възпроизвеждане върху какъвто и да е носител, извършвано от физическо лице за лично ползване и за цели, които нямат пряко или косвено търговски характер, при условие че притежателите на права получават справедливо обезщетение, което отчита прилагането или неприлагането на технически мерки, посочени в член 6[,] по отношение на съответните произведения или обект“.

Полското право

Разпоредбите относно ДДС

9 Ustawa o podatku od towarów i usług (Закон за данъка върху стоките и услугите) от 11 март 2004 г. (Dz. U. 2011, бр. 177, позиция 1054) в редакцията, приложима към обстоятелствата по делото в главното производство, предвижда в член 5, параграф 1:

„С ДДС се облагат:

1) възмездните доставки на стоки и услуги на територията на страната“.

10 Съгласно член 8, параграфи 1 и 2а от посочения закон:

„1. Доставка на услуги по член 5, параграф 1, точка 1 е всяка доставка, която е предназначена за физическо или юридическо лице или за образувание без юридическа правосубектност и която не е доставка на стоки по смисъла на член 7, в това число:

1) прехвърлянето на права върху нематериални блага, независимо от формата на правната сделка;

[…]

2а.) Когато данъчнозадължено лице, действащо от свое име, но за сметка на другиго, участва в доставка на услуги, за него се счита, че самото то е получило и доставило услугите.

[…]“.

Закон за авторското право и сродните му права

11 Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Закон за авторското право и сродните му права) от 4 февруари 1994 г. (Dz. U. 2006, бр. 90, позиция 631) в редакцията, приложима към обстоятелствата по делото в главното производство (наричан по-нататък „Закон за авторското право и сродните му права от 4 февруари 1994 г.“), предвижда в член 20:

„1. Производителите и вносителите на:

1) магнетофони, видеозаписни и други подобни устройства,

2) копирни машини, скенери и други подобни репрографски устройства, които позволяват възпроизвеждането изцяло или отчасти на екземпляр от публикувано произведение,

3) празни носители за записване с цел лично ползване на произведения или обекти на сродни права посредством използването на устройствата по точки 1 и 2

са длъжни да заплащат такса в размер най-много 3 % от продажната цена на посочените устройства и носители, в полза на посочените в параграф 5 организации за колективно управление на правата, които действат от името на авторите, артистите изпълнители, продуцентите на звуко- и видеозаписи и издателите.

2. Таксите, събирани за продажбата на магнетофони и други подобни устройства, както и на предназначените за тях празни носители, се разпределят, както следва:

1) 50 % за авторите;

2) 25 % за артистите изпълнители;

3) 25 % за продуцентите на звукозаписи.

[…]

4. Таксите, събирани за продажбата на репрографски устройства и на предназначените за тези устройства празни носители, се разпределят, както следва:

1) 50 % за авторите;

2) 50 % за издателите.

5. Компетентният в областта на културата и опазването на националното културно наследство министър след консултация с организациите за колективно управление на авторски или сродни права, сдруженията на авторите, на артистите изпълнители, на продуцентите на звуко- и видеозаписи и на издателите, както и на сдруженията на производителите или вносителите на устройства и празни носители по параграф 1, определя с правилник видовете устройства и носители, указани в параграф 1, в зависимост от капацитета за възпроизвеждане на съответните устройства и носители, както и предназначението им да изпълняват други функции, реда и условията на събиране и разпределяне на таксите, както и компетентните за събирането им организации за колективно управление на авторски или сродни права“.

12 Съгласно член 20^1, параграф 1 от Закона за авторското право и сродните му права от 4 февруари 1994 г.:

„Притежателите на репрографски устройства, които извършват стопанска дейност по възпроизвеждане на произведения с цел лично ползване от страна на трети лица, са длъжни да заплащат на авторите и издателите посредством организациите за колективно управление на авторски или сродни права такса в размер на 3 % от така реализираните приходи, освен ако възпроизвеждането не се извършва въз основа на договор с притежателя на правата. Таксите се разпределят поравно между авторите и издателите“.

13 Член 104, параграф 1 от Закона за авторското право и сродните му права от 4 февруари 1994 г. гласи следното:

„По смисъла на настоящия закон организации за колективно управление на авторски или сродни права […] са сдруженията на автори, артисти изпълнители, продуценти или радио- и телевизионни организации, чийто предмет на дейност е колективното управление и закрилата на поверените им авторски или сродни права, както и изпълнението на законоустановените правомощия“.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

14 SAWP иска от министъра на финансите да приеме становище по въпроса дали таксите върху празни носители и устройства за записване и възпроизвеждане, заплащани от производителите и вносителите на такива устройства и носители съгласно член 20 от Закона за авторското право и сродните му права от 4 февруари 1994 г., се облагат с ДДС.

15 С конкретно указание от 20 август 2012 г. министърът на финансите посочва, че сумите, заплатени на SAWP от производителите и вносителите на празни носители и на устройства за записване и възпроизвеждане, представлявало плащане за ползването на авторски или сродни права, свързани с продажбата на оборудване, което служи за копирането и записването на произведения, и че следователно посочените суми следвало да се считат за възнаграждение за услугите, предоставени от притежателите на авторски или сродни права, и в това си качество трябвало да се облагат с ДДС.

16 SAWP тогава подава жалба пред Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie (Областен административен съд Варшава, Полша) и иска отмяната на посоченото индивидуално указание.

17 С решение от 12 юни 2013 г. Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie (Областен административен съд Варшава) приема, че жалбата е основателна.

18 Министърът на финансите подава касационна жалба пред Naczelny Sąd Administracyjny (Върховен административен съд, Полша). Като указва, че понастоящем в Полша съществуват едновременно две противоречиви съдебни практики по този въпрос, посочената юрисдикция решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Извършват ли авторите, артистите изпълнители и другите притежатели на права доставка на услуга по смисъла на член 24, параграф 1 и на член 25, буква а) от Директивата за ДДС в полза на производители и вносители на магнетофони и на други подобни устройства, както и на празни носители, от които организации за колективно управление на права събират за сметка на притежателите на права, но от свое име, такси за продажбата на посочените устройства и носители?

2) Ако отговорът на първия въпрос е утвърдителен, когато начисляват такси върху устройствата и носителите, продавани от производителите и вносителите, действат ли организациите за колективно управление на права в качеството на данъчнозадължени лица по смисъла на член 28 от Директивата за ДДС, които са длъжни да документират тези действия посредством издадена в полза на съответните производители и вносители на магнетофони и на други подобни устройства, както и на празни носители, фактура по смисъла на член 220, параграф 1, точка 1 от посочената директива, в която е указан дължимият на основание на събраните такси ДДС, а когато събираните такси се разпределят за сметка на авторите, артистите изпълнители и другите притежатели на

права — трябва ли те да документират получаването им, като издават на събиращата таксите организация за колективно управление на права фактура, в която е указан данък върху добавената стойност?“.

По преюдициалните въпроси

19 С първия си въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да установи дали Директивата за ДДС трябва да се тълкува в смисъл, че притежателите на правото на възпроизвеждане извършват доставка на услуги по смисъла на посочената директива в полза на производителите и вносителите на празни носители и на устройства за записване и възпроизвеждане, от които организациите за колективно управление на авторски и сродни права събират за сметка на посочените притежатели на права, но от свое име, такси върху продажбата на посочените устройства и носители.

20 В член 24, параграф 1 от Директивата за ДДС „доставка на услуги“ се определя посредством разграничаването ѝ от „доставка на стоки“. Всъщност съгласно посочената разпоредба всяка сделка, която не представлява доставка на стоки, трябва да се счита за доставка на услуги.

21 В конкретния случай е безспорно, че разглежданата в главното производство сделка не представлява доставка на стоки по смисъла на член 24, параграф 1 от Директивата за ДДС.

22 В член 25 от Директивата за ДДС са примерно изброени три различни видове сделки, които могат да се квалифицират като доставки на услуги, сред които е сделката по буква а), която се състои в прехвърлянето на права върху нематериална вещ.

23 По отношение на приложимостта на посочения член запитващата юрисдикция си поставя въпроса дали сделка като разглежданата в главното производство може да представлява прехвърляне на права върху нематериална вещ по смисъла на буква а) от посочения член и следователно да се квалифицира като доставка на услуги.

24 Преди да се разгледа този въпрос обаче, следва да се прецени дали този вид сделка се извършва възмездно. Всъщност съгласно член 2, параграф 1, буква в) от Директивата за ДДС, за да попада в нейния обхват, такава доставка на услуга трябва във всички случаи да е извършена възмездно.

25 В това отношение следва да се припомни, че от постоянната съдебна практика следва, че доставка на услуги е извършена възмездно по смисъла на Директивата за ДДС, само ако между доставчика и получателя съществува правоотношение, в рамките на което се правят взаимни престации, като полученото от доставчика възнаграждение представлява действителната равностойност на услугата, предоставена на получателя (вж. решение от 22 юни 2016 г., Český rozhlas, C-11/15, EU:C:2016:470, т. 21 и цитираната съдебна практика).

26 Съдът е приел, че случаят е такъв, ако съществува пряка връзка между извършената услуга и получената ѝ равностойност, и платените суми действително представляват насрещна престация за услуга, която е определяема в рамките на такова правоотношение (решение Société thermale d’Eugénie-les-Bains, C-277/05, EU:C:2007:440, т. 19).

27 В настоящия случай обаче, на първо място, не изглежда да е налице правоотношение, в рамките на което се разменят взаимни престации между притежателите на правото на възпроизвеждане, и според случая, организацията за колективно управление на тези права, от една страна, и производителите и вносителите на празните носители или на устройствата за записване и възпроизвеждане, от друга страна.

28 Всъщност задължението за заплащане на такси като разглежданите в главното производство възниква за производителите и вносителите по силата на националния закон, който определя и техния размер.

29 На второ място, не може да се приеме, че задължението за заплащане на такси от страна на производителите и вносителите на празни носители и на устройства за записване и възпроизвеждане произтича от доставката на услуга, на която би представлявало пряката равностойност.

30 Всъщност от акта за преюдициално запитване следва, че таксите като разглежданите в главното производство са предназначени за финансирането на справедливото възнаграждение в полза на притежателите на правото на възпроизвеждане. Справедливото възнаграждение обаче не представлява пряката равностойност на някаква доставка на услуга, тъй като то е свързано с вредата, която посочените притежатели права са претърпели в резултат на възпроизвеждането на защитените им произведения без тяхното съгласие (вж. в този смисъл решение от 21 октомври 2010 г., Padawan, C-467/08, EU:C:2010:620, т. 40).

31 Следователно сделка като разглежданата в главното производство не може да се счита за извършена възмездно по смисъла на член 21 параграф 1, буква в) от Директивата за ДДС.

32 При тези условия и предвид съображението, което следва от точка 24 от настоящото решение, дори да се предположи, че притежателите на правото на възпроизвеждане могат да прехвърлят права върху нематериална вещ по смисъла на член 25, буква а) от Директивата за ДДС в полза на производителите и вносителите на празни носители и на устройства за записване и възпроизвеждане — обстоятелство, което не е необходимо да се разглежда — посочената сделка във всички случаи не попада в обхвата на тази директива.

33 От изложените съображения следва, че на първия въпрос следва да се отговори, че Директивата за ДДС трябва да се тълкува в смисъл, че притежателите на правото на възпроизвеждане не извършват доставка на услуги по смисъла на посочената директива в полза на производителите и вносителите на празни носители и на устройства за записване и възпроизвеждане, от които организациите за колективно управление на авторски и сродни права събират за сметка на посочените притежатели на права, но от свое име, такси върху продажбата на посочените устройства и носители.

34 Не е необходимо да се отговаря на втория въпрос, тъй като той се поставя само ако отговорът на първия въпрос е утвърдителен.

По съдебните разноски

35 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (осми състав) реши:

Директива 2006/112/ЕО на Съвета от 28 ноември 2006 година относно общата система на данъка върху добавената стойност, изменена с Директива 2010/45/ЕС на Съвета от 13 юли 2010 г., трябва да се тълкува в смисъл, че притежателите на правото на възпроизвеждане не извършват доставка на услуги по смисъла на посочената директива в полза на производителите и вносителите на празни носители и на устройства за записване и

възпроизвеждане, от които организациите за колективно управление на авторски и сродни права събират за сметка на посочените притежатели на права, но от свое име, такси върху продажбата на посочените устройства и носители.

Подписи